

Datum
2014-12-01

Diarienummer
2014-112-8426

Serienummer
Nr 1/2014

Tillämpning av bosättningskravet när den studerande är barn till migrerande arbetstagare

Sammanfattning

Ställningstagandet utgör ett tillägg till CSN:s rättsliga ställningstagande 1/2013.

Bosättningskravet i 3 kap. 23 § studiestödslagen (1999:1395) ska inte tillämpas på en studerande som har en förälder som är migrerande arbetstagare i Sverige enligt EU-rätten. Detta gäller oavsett var den studerande ska bedriva sina studier.

Av detta följer att det som sägs om anknytning på annat sätt än genom bosättning i CSN:s rättsliga ställningstagande 1/2013 inte ska tillämpas på barn till migrerande arbetstagare.

1 Bakgrund

I CSN:s rättsliga ställningstagande 1/2013 konstaterade myndigheten att en person, som inte uppfyller bosättningskravet i 3 kap. 23 § studiestödslagen (1999:1395), men som ändå är *sambällsintegrerad i Sverige*, kan ha rätt till studiemedel för studier utomlands om han eller hon

1. *ska studera inom EU/EES eller Schweiz* och
 - a. är svensk medborgare, EU/EES-medborgare eller medborgare i Schweiz och migrerande arbetstagare eller egenföretagare i Sverige,
 - b. är familjemedlem till en svensk medborgare, EU/EES-medborgare eller medborgare i Schweiz som är migrerande arbetstagare eller egenföretagare i Sverige,
 - c. är barn till turkisk arbetstagare i Sverige enligt EU-rätten, eller
 - d. uppfyller villkoren för permanent uppehållsrätt

eller

2. *ska studera inom EU* och är svensk medborgare som hindras från att utöva sin fria rörlighet inom EU.

I ställningstagandet konstaterade myndigheten vidare att, vid bedömningen av om en person är *sambällsintegrerad i Sverige*, framförallt följande faktorer ska vägas in:

- svenskt medborgarskap,
- tid i och skolgång i Sverige,
- familjeband eller andra sociala band till Sverige,

- anknytning till arbetsmarknaden eller andra ekonomiska band till Sverige, och
- kunskaper i det svenska språket.

Under 2014 har Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) meddelat två vägledande avgöranden inom området.¹ I avgörandena bedömer ÖKS att ett krav på egen anknytning för ett barn till en migrerande arbetstagare skulle kunna leda till indirekt diskriminering och att ett sådant krav är alltför långtgående enligt EU-rätten. I det ena ärendet² konstaterar ÖKS vidare att det är otillåtet att ställa upp ett sådant krav oavsett var studierna ska bedrivas.

2 Rättslig reglering

De regler och den praxis som har särskild relevans för ställningstagandet återfinns under avsnitt 2.1 *Nationell rätt* och 2.2 *EU-lagstiftning och praxis* i ställningstagande 1/2013.

Till detta ska numera också läggas ÖKS avgöranden från den 4 april 2014 i ärendena dnr 2014-00350 och 2014-00390.

3 CSN:s bedömning

Bosättningskravet kan inte tillämpas när den studerande är barn till en migrerande arbetstagare

CSN:s tidigare inställning

I CSN:s rättsliga ställningstagande 1/2013 bedömde myndigheten att ett krav på anknytning kan och ska ställas upp för alla *utländska medborgare*, som ska likabehandlas med svenska medborgare enligt EU-rätten enligt 1 kap. 4-5 §§ studiestödslagen, i de fall de inte uppfyller kravet på bosättning och ska studera inom EU/EES och Schweiz. CSN konstaterade att kravet kunde ställas för både migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar.³

CSN konstaterade vidare att ett krav på anknytning kan ställas på de *svenska medborgare* som är migrerande arbetstagare eller familjemedlemmar till sådan arbetstagare i Sverige som ska studera inom EU/EES och Schweiz.

En person, som ingår i någon av dessa personkategorier och som inte uppfyller bosättningskravet, bedömdes alltså av CSN ändå ha rätt till studiemedel för studier inom EU/EES och Schweiz om han eller hon har tillräcklig anknytning till Sverige genom samhällsintegration här.

¹ ÖKS beslut 2014-04-14 i ärendena dnr 2014-00350 och 2014-00390.

² ÖKS beslut 2014-04-14 i ärende dnr 2014-00390.

³ CSN:s rättsliga ställningstagande 1/2013 s. 8 f.

ÖKS vägledande avgöranden

I de vägledande avgörandena från den 4 april 2014 konstaterar ÖKS att ett krav på egen anknytning för ett barn till en migrerande arbetstagare inte kan ställas. ÖKS gör följande bedömning i besluten:

I sitt avgörande den 14 juli 2012 i mål C-542/09 Kommissionen mot Nederländerna anförde EU-domstolen följande. Vad gäller migrerande arbetstagare innebär den omständigheten att vederbörande har fått tillträde till en medlemsstats arbets-marknad, i princip, att en tillräcklig anknytning genom samhällsintegration i denna stat upprättats. Denna anknytning ger migrerande arbetstagare möjlighet att återopa principen om likabehandling med avseende på sociala förmåner. EU-domstolen anförde vidare att anknytning genom integration uppstår bland annat genom den omständigheten att den migrerande arbetstagaren, genom den skatt som vederbörande betalar i den mottagande medlemsstaten till följd av det förvärvsarbete som utförs där, även bidrar till finansieringen av socialpolitiken i denna stat. Den migrerande arbetstagaren ska således, enligt EU-domstolen, kunna dra fördel av denna socialpolitik på samma villkor som nationella arbetstagare. Domstolen konstaterade också att det i målet aktuella bosättningsvillkoret medförde att migrerande arbetstagare särbehandlas i förhållande till artikel 45 FEUF och artikel 7.2 i förordning nr 492/2011.

ÖKS konstaterade att ett krav på egen anknytning, genom bosättning, inte kan ställas för ett barn till en migrerande arbetstagare och att ett sådant krav skulle kunna leda till indirekt diskriminering. I det ena avgörandet⁴ konstaterade ÖKS även att detta gäller oavsett var studierna bedrivs.

CSN:s bedömning

Utifrån ÖKS avgöranden bedömer CSN att bosättningskravet och det alternativa kravet på samhällsintegration över huvudtaget inte kan tillämpas på studerande som är barn till en migrerande arbetstagare, och att detta gäller oavsett var studierna ska bedrivas.

Det som sägs i myndighetens rättsliga ställningstagande 1/2013 ska alltså inte tillämpas på den personkategorin.

⁴ ÖKS beslut 2014-04-14 i ärende dnr 2014-00390

4. När ställningstagandet ska börja tillämpas

Ställningstagandet ska börja tillämpas omgående i samtliga ärenden som är aktuella för avgörande; såväl förstagångsbeslut som omprövningsbeslut.

Beslut om detta ställningstagande har fattats av chefsjurist Åke Svensson efter föredragning av verksjuristen Vendela Enmarker. I beredningen av ställningstagandet har även utredaren Alexandra Swenning Berglin och verksjuristen Jenny Wäsström deltagit.

Åke Svensson

Vendela Enmarker